

деятельности. Существование указанного спроса будет влиять и на характер конкуренции, что также является стимулирующим фактором.

Значительная роль в решении проблемы отводится научным исследованиям, связанным с экологической проблематикой, результаты которых способны спровоцировать информационную революцию, призванную изменить мотивации человека, заставить его переоценить свое место и роль в процессе развития природы и жизни на планете Земля и за ее пределами. Для этого необходимо изменить акцент научных исследований, рассмотрев экономические проблемы в контексте «человек-среда». Первые шаги в этом направлении уже сделаны В. Вернадским и С. Подолинским.

Кадученко В. А.

ст. гр. ОМОм - 11

Науковий керівник: Мельник Н.Г., к.е.н., доцент
кафедра обліку в державному секторі економіки та сфері послуг
Тернопільський національний економічний університет
м. Тернопіль, Україна

БАНКРУТСТВО ЯК ЕКОНОМІЧНА КАТЕГОРІЯ

Сучасні умови господарювання та стан економіки України зумовлюють поступове зменшення кількості прибуткових підприємств і відповідно, збільшення збиткових. Причинами цього є порушення економічних пропорцій, зниження купівельної спроможності споживачів, підвищення податкового тиску, недоліки у проведенні приватизації державних підприємств та земельної реформи та інше.

Впродовж становлення інституту банкрутства в світі застосовувалися різні підходи для визначення стану боржника, коли він не в змозі виконувати свої зобов'язання через нестачу майна або коштів. Наприклад, у середньовічних джерелах права італійських міст використовувались терміни «fuggitivi» та «decoctor». Термін «fuggitivi» застосовувався у випадках, коли неспроможний боржник тікав від своїх позичальників. «decoctor» походив від decoquo, що означало поступове зменшення майна боржника. Тих осіб, які припинили платежі, називали «falliti» або «falentes» [1, с. 6].

Сучасне тлумачення терміну «банкрут» походить від італійського вислову – «banca rotta», який означав звичай перекидати лавку банкіра, яка стояла на площі міста, у випадку нездатності останнього провести розрахунки з позичальниками. Термін «конкурс» широко застосовувався у законодавстві окремих країн через те, що у межах законодавства про банкрутство існувала єдина процедура – конкурсне провадження. У законодавстві США взагалі не міститься поняття «банкрутство», хоча цей термін застосовується у назві Кодексу про банкрутство – основного нормативного акта у цій сфері. Перші законодавчі акти багатьох країн ЄС в основному виходили з тлумачення банкрутства як злочину [2].

Проте в результаті дій економічних правил та піднесення суспільних відносин зміст понять «неспроможність» та «банкрутство» змінюється. Іноді навіть одне поняття замінює інше. «Злочинний» характер банкрутства (неплатоспроможності) вже не розглядається як аксіома. Проте, якщо неспроможний боржник вчиняє злочинні дії, то він розглядається як особа, яка вчинила злочин, тобто банкрутство [3].

У наш час банкрутство є невід'ємним елементом ринкової економіки. Система норм, які регламентують відносини, пов'язані з банкрутством є господарсько-правовим інститутом, якому властиве єднання публічно-правових і приватноправових засад [1, с. 7].

Уперше в Україні, з прийняттям закону «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом» [6], правове регулювання банкрутства спрямоване на досягнення не приватної зацікавленості, а загальної мети – відновлення платоспроможності боржника і збереження його як суб'єкта підприємницької діяльності.

У правовій термінології різних правових систем є два близьких один одному поняття – «банкрутство» та «неспроможність». В юридичній теорії триває обговорення питання співвідношення цих двох понять [5, с. 14-15].

В світі вже давно існує два підходи до вирішення даного питання та розроблено дві правові доктрини інституту неплатоспроможності (банкрутства), засновані на принципах неоплатності і неспроможності боржника. У правових системах, де інститут неспроможності (банкрутства) побудований на принципі неоплатності, провадження в справі про банкрутство порушується в тому випадку, якщо має місце факт перевищення розміру зобов'язань боржника над вартістю його майна. Однак при використанні даного принципу виникають труднощі при доказі позичальником стану неоплатності боржника, оскільки документи, які підтверджують фінансовий і майновий стан боржника в позичальника, як правило, відсутні. Отже, порушити провадження в справі про банкрутство боржника стає дуже проблематичним. Але незважаючи на різні підходи, критерії неоплатності та неплатоспроможності не суперечать один одному, а взаємопов'язані, оскільки у більшості випадків припиняють платежі ті фірми, пасив яких перевищує актив. Дебітор, у якого достатньо майна, завжди зможе знайти можливість його реалізувати та погасити всю заборгованість. Разом з тим, це твердження не завжди знаходить втілення у теперішній українській економіці. Адже наявність у боржника неліквідного майна, навіть за умови перевищення вартості його над сумою заборгованості, не завжди означає, що він (боржник) може за рахунок такого майна оплатити свої всі борги [6, с. 24].

У сучасних правових системах переважно застосовується критерій неплатоспроможності. Французьке, англійське законодавства, певною мірою, базуються на недостатності ліквідних активів боржника. Але у Німеччині поряд з критерієм неплатоспроможності застосовується і критерій неоплатності – «надлишкова заборгованість», який є додатковою основою для провадження у справі про банкрутство та основою для вибору конкретної процедури – ліквідаційної чи реабілітаційної.

Окрім названих рис та критеріїв банкрутства законодавчі акти багатьох країн визнають необхідною умовою банкрутства наявність у боржника декількох позичальників.

Термін „неплатоспроможність» означає нездатність боржника вчасно виконати свої зобов'язання перед позичальниками, в результаті чого можна припустити, що активи такої одиниці перевищують пасиви. Крім того, мірило неплатоспроможності дає можливість швидше розпочати процедуру банкрутства при виявленні перших ознак неплатоспроможності для уникнення різного роду зловживань з боку боржника. Цей фактор частково нівелюється наявністю інституту визнання угод вигаданими, укладеними до та (або) після порушення провадження у справі. Але це не гарантує повного повернення майна боржника на усіх стадіях судових процедур, оскільки не завжди можливо довести факти для визнання угоди недійсною, а витрати, пов'язані з таким провадженням призводять до зменшення ліквідаційної маси. До того ж боржника набагато легше виявити, оскільки для нього не потрібно вивчати його внутрішній стан, а зовнішньої нездатності до платежу достатньо. Отож, такий критерій дає можливість швидко реагувати на фінансові труднощі боржника шляхом оперативного порушення провадження у справі про банкрутство [6, с. 30-31].

У законодавчій і фінансовій практиці виділяють наступні види банкрутства підприємств: реальне банкрутство; технічне банкрутство; навмисне банкрутство; фіктивне банкрутство. Передумови банкрутства різноманітні, але в цілому – це результат взаємодії численних факторів як зовнішнього, так і внутрішнього характеру.

Список використаних джерел

1. Поляков Б.М. Принципы института банкротства / Б.М. Поляков // Підприємництво, господарство і право. – К., 2002. - №1. – С.6- 10.
2. Письменна О.П. Правове регулювання банкрутства в Україні / О.П. Письменна, М.О.Гайовик [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.rusnauka.com/11_EISN_2010/Pravo/63929.doc.htm
3. Історично-правова еволюція вчень про банкрутство [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://yurotdel.com/ucheba/bankrutstvo_2.html
4. Закон України «Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом» від 14.05.1992 № 2343-ХІІ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2343-12.
5. Теория и практика антикризисного управления / Под ред. С. Г. Беляева и А. В. Кошкина. – М.: Закон и право, 1996. – 469 с.
6. Стратегия и тактика антикризисного управления / Под ред. А. П. Градова и Б. И. Кузина. – СПб.: Специальная литература, 1999. – 510 с.
7. Accounting in Ukraine under implementation of the European legislation: monograph / M. Luchko, N. Khorunzhak, I. Benko [et al.]; under the guidance M. Luchko. – Ternopil : TNEU, 2017. – 232 p.

Крупка Я.Д.

д. е. н., професор,
кафедра обліку у виробничій сфері,
Тернопільський національний економічний університет,
м. Тернопіль, Україна

БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК ЯК НАУКА І ПРАКТИЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ

Будь-яка наука як динамічна система людських знань розвивається і вдосконалюється у поєднанні з практичною діяльністю. Кожна наука базується на теоретичних засадах, в основу яких покладено певні принципи, концепції, парадигми, визначення та судження. Наука ґрунтується на системі теоретичних знань, на підставі яких можна пояснити певні явища, дії чи події, передбачити їх розвиток на майбутнє.

Найбільш важливими ознаками будь-якої науки, як визначають фахівці, є її теорія, що об'єднує базові знання, пояснює явища та процеси, визначає можливі напрями та варіанти її розвитку і вирішення поставлених завдань, потребує і базується на практичній апробації. Наукова теорія може використовуватись як припущення на противагу неперевереним практичним знанням, або як узагальнення передової практики та відображення її у теоретичному відтворенні дій та подій.

Кожна теорія базується на певних принципах, тобто загальних найбільш важливих та головних вимогах до її побудови, суттєвих характеристиках, що покладені в їх основу.

На базі загальної теорії формують окремі концепції в науці як систему поглядів, інтегровану систему знань про певні закономірності. Концепцію ще називають сурогатною формою наукової теорії [1, с.38].

На фундаментальній концепції вибудовується наукова парадигма, що відповідає певній галузі знань, певному історичному періоду або окремому науковому співтовариству. Про парадигмальний характер побудови вітчизняного обліку як основи формування звітної